

Карантин та закупівлі для запобігання COVID-19: на що потрібно звернути увагу

Коронавірус — найактуальніша новина, яку обговорює весь світ. Поширення вірусу призвело до серйозної глобальної соціально-економічної нестабільності та невизначеності у світі. Не є відомим час, потрібний на приборкання епідемії, і невідомою є ціна, яку світовій економіці це коштуватиме. Які заходи необхідно здійснити замовникам для закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19) на території України, розглянемо далі.

Нормативні акти, прийняті для боротьби з коронавірусом, актуальні для сфери закупівель

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 № 530-IX (далі – Закон № 530-IX);

Постанова КМУ «Про деякі питання закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19) на території України» від 20.03.2020 № [225](#) (далі — Постанова № 225);

Постанова КМУ від 29 березня 2020 р. № [248](#) «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 20 березня 2020 р. № 225» (далі — Постанова № 248);

Лист Мінекономіки щодо порядку закупівель у зв'язку з COVID-19 від 25.03.2020 № [3304-04/20656-06](#).

На що звернути увагу в змінній Постанові № 225

Постанова № 225 набрала чинності 21 березня, але її критики було чимало, оскільки алгоритм закупівлі відповідно до Постанови № 225 нараховував 11 пунктів, які потрібно виконати замовникові, щоб провести закупівлю для запобігання COVID-19. Тому завдяки критиці та небайдужим реформаторам 29 березня було прийнято Постанову № 248, яка вводиться в дію з 1 квітня та вносить зміни в Постанову № 225, надає можливість замовникам проводити закупівлі на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19) за простішим порядком. Далі розглянемо деякі особливості нововведень.

По-перше, Варто зауважити, що Постанова № 225 зі змінами застосовується незалежно від вартості предмета закупівлі. Тобто Закон № 530 та Постанова № 225 зі змінами не оперує поняттями вартісних меж та передбачає єдиний алгоритм придбання товарів / робіт / послуг згідно Переліку № 225 зі змінами незалежно від їхньої очікуваної вартості. Простіше кажучи, під дію Постанови № 225 зі змінами та Закону № 530 підпадають як надпорогові, так і допорогові закупівлі.

По-друге, проводить такі закупівлі Уповноважена замовником особа {замовникові необхідно призначити таку особу для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19)}. Зверніть увагу, що, згідно з Постановою № 225 зі змінами, призначають саме **Уповноважену замовником особу**. Приклад наказу про призначення Уповноваженої замовником особи розміщено далі у статті.

По-третє, відповідальність відповідно до статті 164-14 Кодексу про адміністративні порушення передбачена тільки за неоприлюднення або порушення порядку оприлюднення інформації про закупівлі, а саме за звіт про укладені договори, договір про закупівлю та всі додатки до нього, звіт про виконання договору, що здійснюють відповідно до положень Закону № 530-ІХ до 18.04.2020 — штраф від 11 700 грн. З 19.04.2020 за неоприлюднення або порушення порядку оприлюднення звіту про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель, договору про закупівлю та всіх додатків до нього, звіту про виконання договору про закупівлю відповідно до статті 10 цього Закону «Про публічні закупівлі» в новій редакції – штраф від 1 700 грн.

По-четверте, звертаємо ще раз увагу, що на договори, укладені відповідно до порядку Закону № 530 та Постанови № 225 зі змінами, не розповсюджуються обмеження статті 36 ЗУ «Про публічні закупівлі» в діючій редакції (статті 41 нової редакції Закону), а також немає вимоги оприлюднювати повідомлення про внесення змін до договору. Проте в разі внесення змін до договору розміщуємо повідомлення про внесення змін до договору, оскільки, якщо, наприклад, не дотриматися такого алгоритму, тобто не розмістити повідомлення про внесення змін, то в звіті про виконання договору буде відображена недостовірна інформація (наприклад, змінювали ціну, обсяг). Нагадуємо, що статті 10 ЗУ «Про публічні закупівлі» (чинна та нова редакції) встановлює свої строки для оприлюднення повідомлення про внесення змін. Радимо таких строків дотримуватися, проте їх недотримання не матиме ніяких наслідків для замовника, оскільки розміщення повідомлення — технічна необхідність, а не вимога нормативно-правового акта.

Пунктом 6 Постанови № 248 встановлено наступний порядок закупівлі для уповноваженої замовником особи:

1. Планує закупівлі та вносить інформацію до річного плану закупівель в електронній системі закупівель, зокрема про технічні, якісні та інші характеристики предмета закупівлі.

Коментар. Таким чином, замовник затверджує протоколом та оприлюднює на «Прозорро» саме річний план. При цьому при оприлюдненні річного плану замовникові рекомендовано обрати вид закупівлі — звіт про укладений договір, з 19.04.2020 — звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель (допоки «Прозорро» не запропонує свій варіант, що навряд чи). У примітках можна зазначити, наприклад, таку інформацію: «Закупівля згідно з Постановою КМУ від 20 березня 2020 р. № 225 в редакції Постанови КМУ від 29 березня 2020 р. № 248». Для попередження можливих ризиків рекомендуємо внести в систему інформацію про закупівлю, зазначивши, зокрема, інформацію про технічні, якісні та інші характеристики предмета закупівлі. Окремого функціонала на майданчиках для цього не передбачено, оскільки подібного алгоритму закупівлі просто не існувало до прийняття Постанови № 225. Тому, як варіант, у примітках до річного плану обов'язково вписуємо інформацію про технічні, якісні та інші характеристики предмета закупівлі. Також для убезпечення можливих ризиків за допомогою окремого функціонала прикріплення додаткового файлу під час створення річного плану можемо рекомендувати долучити такий файл зі вказаною вище інформацією про закупівлю.

2. Організовує та проводить закупівлі. Замовник може самостійно встановлювати критерії доброчесності та надійності вибору особи, з якою буде укладено договір про закупівлю.

Коментар. Тут на допомогу замовникові може прийти **YouControl**. Для всіх, **кому потрібна перевірка медпостачальника саме зараз, на YouControl виділено спеціальну гарячу лінію. Телефонуйте на номер 044-334-50-90 (безкоштовно).** Працює щоденно з понеділка по п'ятницю від 9:00 до 18:00. Кваліфікований спеціаліст допоможе розібратись замовникові в тому, хто перед вами: надійний постачальник чи шахрай, котрий може зникнути з грошима одразу після передплати. Якщо ви вже знаєте, як працює система YouControl та **готові перевіряти медпостачальників самостійно, то отримайте повний доступ.** Для цього потрібно лише заповнити [форму із запитом](#) за такою [адресою](#).

3. Забезпечує складення, затвердження та зберігання відповідних документів з питань закупівель.

4. Забезпечує оприлюднення в електронній системі закупівель інформації, необхідної для виконання пунктів 8 і 9 розділу I Закону № 530-IX.

Коментар. Відповідно до Закону № 530 замовникові до 18.04.2020 включно необхідно оприлюднювати за результатами такої закупівлі в електронній системі закупівлі звіт про укладені договори, договір про закупівлю та всі додатки до нього, звіт про виконання договору відповідно до статті 10 діючого Закону «Про публічні закупівлі». З 19.04.2020 замовник оприлюднює звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель, договір про закупівлю та всі додатки до нього, звіт про виконання договору про закупівлю відповідно до статті 10 Закону «Про публічні закупівлі» в новій редакції.

Приклад наказу про призначення Уповноваженої замовником особи на проведення закупівель товарів, робіт і послуг для протидії коронавірусній хворобі (COVID-19).

Чи впливає карантин на можливість укладення договорів з переможцем торгів?

Уявімо, що на час карантину переможець торгів, чию пропозицію вже акцептовано, розпустив усіх працівників на чолі з директором у відпустку за власний кошт і відмовляється підписувати договір до моменту завершення карантину. От тільки замовник так довго чекати не може, бо визначений Законом № 922 максимальний строк на укладення договору за результатами процедури закупівлі спливе раніше, аніж очікується завершення карантину. Що робити замовникові? Відповідь тут лише одна: відхилити такого переможця й переходити до розгляду наступної найбільш економічної вигідної пропозиції.

Річ у тім, що чинні сьогодні карантинні заходи жодним чином не впливають на можливість укладення договору з переможцем торгів, у тому числі не зупиняють дію статті 37 Закону № 922, положення якої є імперативними. Нагадаємо, що відповідно до статті 37 Закону № 922 договір про закупівлю є нікчемним у разі його укладення з порушенням строків, передбачених частиною другою статті 32 (тобто не раніше ніж через 10 та не пізніше ніж через 20 днів з дня прийняття рішення про намір укласти договір про закупівлю) та абзацом восьмим частини третьої статті 35 цього Закону № 922, крім випадків зупинення перебігу строків у зв'язку з розглядом скарги органом оскарження відповідно до статті 18 цього Закону.

Таким чином, якщо замовник піде назустріч переможцеві й укладе договір після завершення карантину з порушенням строків, передбачених частиною другою статті 32 та абзацом восьмим частини третьої статті 35 Закону № 922, крім випадків зупинення перебігу строків у зв'язку з розглядом скарги органом оскарження відповідно до статті 18 Закону № 922, то такий договір про закупівлю є нікчемним, тобто недійсним з моменту укладення.

Чи впливає карантин на порядок виконання зобов'язань за вже укладеними договорами?

На рівні держави було прийнято зміни до частини другої статті 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» та карантин віднесено до форс-мажорних обставин. Слід підкреслити, що саме оголошення карантину не є обставиною, що автоматично зупиняє виконання договорів чи звільняє від відповідальності. За змістом пункту 1 частини 1 статті 263 та статті 617 Цивільного кодексу України обставини непереборної сили лише зупиняють перебіг позовної давності та звільняють від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо таке порушення є наслідком дії саме обставин

непереборної сили. Зауважимо, що форс-мажор не звільняє від виконання зобов'язань загалом, зобов'язання й далі діють, дія договору не припиняється й має тривати належним чином; форс-мажор лише звільняє сторони договору від відповідальності (штраф, пеня, неустойка тощо), однак тільки за умови, що саме форс-мажор спричинив порушення зобов'язання. Якщо ж карантин напряму не стосується діяльності постачальника/виконавця, то сам лише факт введення карантину не впливає на виконання договору і від відповідальності за його порушення не звільняє.

Карантин як форс-мажор посвідчують Торгово-промислова палата України та уповноважені нею регіональні торгово-промислові палати (далі —ТПП), видаючи сертифікат.

Порядок дій на випадок форс-мажору, як правило, передбачає кожен договір. Тож у разі, якщо виконавець (постачальник, підрядник тощо) договору про закупівлю вважає, що у зв'язку з карантинном не зможе вчасно виконати свої зобов'язання, то він має діяти згідно з договором. Якщо окремий порядок дій на випадок форс-мажору договором не передбачено, то виконавцеві (постачальнику, підрядникові) слід діяти згідно з принципами добросовісності та розумності (стаття 3 ЦК України) і невідкладно направити повідомлення замовникові, отримати сертифікат ТПП про дію обставин непереборної сили і за першої ж можливості відновити виконання договору (з відповідним повідомленням замовникові). Якщо строк договору спливає, а карантин не дає можливості вчасно виконати зобов'язання, то сторонам слід внести зміни до договору про закупівлю згідно з пунктом 4 частини 4 статті 36 Закону № 922, який дозволяє продовжити строк дії договору та виконання зобов'язань щодо передання товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі.

ТПП інформує про особливості одержання сертифіката про форс-мажор під час карантину

За рішенням керівних органів ТПП в Україні, зважаючи на складну ситуацію, в якій опинилась більшість суб'єктів господарювання на території України у зв'язку із введенням карантину, з метою спрощення процедури подання встановленої заяви з мінімальним пакетом документів:

відповідна форма заяви, підписана керівником підприємства;

копія договору;

копія наказу (розпорядження) у зв'язку з необхідністю припинення діяльності

на підставі відповідних нормативно-правових актів;

повідомлення (сповіщення іншої сторони).

Надсилати документи слід в електронному варіанті на таку електронну адресу: ucsi@ucsi.org.ua.

Важливо! Сумарний розмір вкладених файлів має бути не більше 10 мегабайтів на одне повідомлення! Якщо ви одержали автоматичну відповідь, що скринька переповнена, то ще раз ретельно перевірте розмір вкладених файлів. У разі необхідності відправлення великих обсягів переконливо просимо вас користуватися сервісами файлових сховищ (Google Disk та ін.) і додавати у звернення посилання на файли у сховищі.

Заявник має право звертатися до ТПП по засвідчення форс-мажорних обставин у разі вже порушеного строку виконання зобов'язання у зв'язку із введеним карантинном.

Усю загальну інформацію розміщено на сайті ТПП України в розділі «Послуги - Засвідчення форс-мажорних обставин». Тут є форми заяв та зразки їх заповнення, а також тарифи, рахунок та акти.

Слід звернути увагу, що, зважаючи на міжнародну практику використання застережень про форс-мажорні обставини, сторона, для якої виникли ці обставини, зобов'язана в будь-якій формі поінформувати про виникнення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) іншу сторону. Тому ТПП України рекомендує суб'єктам господарювання, які не можуть виконувати свої зобов'язання у зв'язку з форс-мажорними обставинами, у тому числі карантинном, до моменту звернення до ТПП України або регіональної ТПП передусім оформлювати документальне призупинення своєї діяльності у відповідній сфері (наказ, розпорядження та ін.) й письмово повідомляти (сповіщати) іншій стороні, перед якою не відбувається виконання зобов'язання.

За матеріалами вебсайту ТПП

Ми розуміємо, як надзвичайно важливо підтримати вас в умовах боротьби з епідемією та максимально полегшувати проведення критично важливих закупівель для протидії COVID-19. Тому, щоб ви були постійно у вирі подій і знали, які зміни відбуваються, на порталі RADNUK.COM.UA ми відкрили окрему рубрику COVID-19, у якій постійно оновлюється інформація щодо закупівель для протидії коронавірусу.

Будьте здорові та бережіть себе і своїх рідних!